

ФІНАНСИ. БАНКІВСЬКА СПРАВА ТА СТРАХУВАННЯ

DOI: 10.25140/2410-9576-2020-2(21)-114-120

УДК 364.35

JEL Classification : J32

В. В. Виговська, д. е. н.,
професор**ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ НАКОПИЧУВАЛЬНОГО ПЕНСІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ:
МІЖНАРОДНИЙ ТА ВІТЧИЗНЯНИЙ ВИМІР**

Анотація. Виокремлення проблем та переосмислення підходів до розбудови ефективної пенсійної системи України є актуальним завданням, що вимагає всебічного аналізу особливостей її функціонування в Україні та світі.

Функціонування вітчизняної пенсійної системи супроводжується багатьма проблемами, з-поміж яких: розбалансованість фінансових потоків і дефіцит Пенсійного фонду України, нерозвинутість та відсутність довіри до накопичувального пенсійного забезпечення з боку населення. Важливим є пошук напрямів модернізації вітчизняної пенсійної системи та її адаптації до сучасних умов економічного розвитку держави.

Становлення та розвиток вітчизняної системи пенсійного забезпечення висвітлено у наукових працях таких учених як: Н. Баланюк, Н. Бахмач, О. Бобирь, В. Воскобойніков, О. Кириленко, Г. Козак, А. Свиридовська, В. Прокопенко, Н. Ткаченко та інших.

Дослідження потребують особливості функціонування вітчизняної накопичувальної складової пенсійної системи та позитивний досвід розбудови подібних систем у зарубіжних країнах.

Необхідним є висвітлення механізмів пенсійного забезпечення в Україні, характеристика міжнародного досвіду такого забезпечення для окреслення стратегічних орієнтирів подальшого вдосконалення вітчизняної пенсійної системи.

У цій статті автором охарактеризовано два основних підходи до формування структурної будови систем пенсійного забезпечення, які набули поширення у світовій практиці, зокрема: розподільчий та накопичувальний. Окреслено їхні переваги та недоліки. Надано комплексну оцінку проблем модернізації вітчизняної пенсійної системи. Надано пропозиції щодо активізації накопичувального пенсійного забезпечення в Україні.

Вказано на необхідність розроблення та практичного впровадження сукупності заходів, спрямованих на активізацію розвитку накопичувальної складової пенсійної системи.

Ключові слова: пенсійна система; накопичувальна система пенсійного забезпечення; недержавні пенсійні фонди; індивідуальні пенсійні плани; державні гарантії; пенсія; інвестиційні активи; фінансовий ринок.

Актуальність теми дослідження. Ефективність пенсійної системи України значною мірою визначає ступінь вирішення проблем соціального захисту пенсіонерів у довгостроковому періоді в умовах нестабільності економіки країни. Отже, переосмислення підходів до розбудови ефективної пенсійної системи України є актуальним завданням, що вимагає всебічного аналізу особливостей її функціонування в Україні та світі.

Постановка проблеми. Функціонування вітчизняної пенсійної системи супроводжується багатьма проблемами, з-поміж яких: розбалансованість фінансових потоків і дефіцит Пенсійного фонду України, нерозвинутість та відсутність довіри до накопичувального пенсійного забезпечення з боку населення. Ситуація ускладнюється нестабільністю економічної та політичної ситуації в країні, нарощенням неформальної зайнятості, посиленням трудової міграції, скороченням чисельності населення та його старінням, відсутністю надійних інструментів інвестування та достатніх гарантій збереження вартості пенсійних накопичень громадян тощо. Розгортання окреслених проблем призвело до погіршення фінансового забезпечення пенсійних виплат та зменшення їхньої вартості. Саме тому актуалізується питання пошуку надійних механізмів пенсійного забезпечення громадян України, які сприятимуть добробуту останніх у пенсійному віці, в тому числі за рахунок активізації розвитку накопичувальної складової пенсійної системи країни. У цьому контексті корисним є дослідження вітчизняного та міжнародного досвіду пенсійного забезпечення і пошук, на цій основі, напрямів модернізації вітчизняної пенсійної системи та її адаптації до сучасних умов економічного розвитку держави.

Аналіз останніх наукових досліджень. Питанням дослідження теоретичних та практичних аспектів становлення та розвитку вітчизняної системи пенсійного забезпечення присвячені наукові праці багатьох учених-економістів, серед яких: Н. Баланюк, Н. Бахмач, О. Бобирь, В. Воскобойніков, О. Кириленко, Г. Козак, В. Прокопенко, А. Свиридовська, М. Теренс, С. Теслюк, Н. Ткаченко, В. Роїк, К. Штепенко, А. Якимів. Проблеми розбудови системи

ФІНАНСИ. БАНКІВСЬКА СПРАВА ТА СТРАХУВАННЯ

пенсійного забезпечення вивчали такі закордонні науковці: Р. Агун, А. Берг, М. Вінер, В. Дубровський, С. Єрошенко, М. Ісаєв, В. Мітчел, В. Роїк, М. Рутковські, В. Шахов, Ж. Шульц.

Важливість формування ефективного механізму фінансування пенсійних виплат обумовлюють необхідність пошуку ефективних підходів до розбудови пенсійної системи України з огляду на прогресивні практики пенсійного забезпечення, які набули поширення в економічно розвинутих країнах світу з високими соціальними стандартами.

Виділення недосліджених частин загальної проблеми. Наукові результати згаданих учених є вагомим та формують необхідну наукову основу розбудови пенсійної системи країни. Водночас наявні проблеми у виконанні державою своїх зобов'язань перед громадянами щодо виплати пенсій формують потребу подальшого обґрунтування напрямів модернізації вітчизняної пенсійної системи. Отже, корисним є вивчення особливостей функціонування вітчизняної пенсійної системи, зокрема в частині її накопичувальної складової, та позитивного досвіду розбудови подібних систем у країнах із розвинутою економікою.

Метою статті є висвітлення механізмів пенсійного забезпечення в Україні, характеристика міжнародного досвіду такого забезпечення для окреслення стратегічних орієнтирів подальшого вдосконалення вітчизняної пенсійної системи.

Виклад основного матеріалу. Пенсійне забезпечення є найважливішою складовою системи соціального захисту населення. Структурна будова пенсійної системи України складається з трьох рівнів та має гарантувати соціальні стандарти громадянам, які досягли пенсійного віку. Цільовими орієнтирами функціонування такої системи є формування джерел фінансування пенсійних виплат, створення механізмів забезпечення стійкості таких виплат і відповідності їхніх розмірів життєвим потребам пенсіонерів.

У світовій практиці набули поширення два основних підходи до формування структурної будови систем пенсійного забезпечення, зокрема: розподільчий та накопичувальний. Головним механізмом фінансування розподільної пенсійної системи є покриття пенсійних виплат за рахунок поточних надходжень, тобто кожен працюючий громадянин бере участь у колективному страхуванні на випадок безробіття, набуття непрацездатності та старості. В основу таких систем покладено принцип відповідальності працездатного населення за матеріальну підтримку громадян пенсійного віку. Серед переваг розподільних пенсійних систем зазвичай виокремлюють такі: можливість отримання пенсії незалежно від ступеня участі в колективному нагромадженні коштів на пенсійні виплати; розміри пенсій напряму не залежать від ефективності функціонування фінансових ринків та інвестиційної активності пенсійних фондів; забезпечення соціальних стандартів пенсіонерів через механізм перерозподілу доходів від працівників з високими доходами до тих, що отримували низьку заробітну плату. Зазначимо, що розподільна пенсійна система є чутливою до дії макроекономічних, демографічних чинників та стану ринку праці, також є залежною від політичної ситуації в країні та ефективності державного менеджменту. Функціонування такої системи не дозволяє забезпечити високий рівень життя громадян пенсійного віку, а лише частково захищає їх від бідності.

Накопичувальні моделі, навпаки, є нечутливими до демографічних змін унаслідок індивідуального формування пенсійного капіталу учасниками, де виплати здійснюються за рахунок акумульованих коштів на особистих рахунках [1, с. 421]. Забезпечення пенсіями за віком (на базі такого фонду) являє собою специфічний довгостроковий інвестиційний процес, на першому етапі якого формуються заощадження та відбувається їх послідовне нарощування за рахунок доходів від інвестування, а на другому етапі здійснюється віддача від заощаджень у вигляді пенсій. У таких системах панує принцип «горизонтальної» солідарності, тобто солідарності в межах кожного покоління. Зазначимо, що пенсійна система, яка цілком перейшла на накопичувальну модель, збільшує сукупні нагромадження та логічно призводить до збільшення інвестицій і стабілізації економічного зростання національної економіки [2].

Основними позитивними властивостями накопичувальної системи державного пенсійного страхування є спроможність посилити мотиваційні чинники населення до участі в пенсійному страхуванні. У цій системі наявний набагато тісніший зв'язок між здійсненими внесками й одержаними виплатами, аніж у солідарній пенсійній системі, що дає змогу послабити

ФІНАНСИ. БАНКІВСЬКА СПРАВА ТА СТРАХУВАННЯ

патерналістські настрої в суспільстві. Крім цього, накопичувальна пенсійна система служить потужним регулятором фінансової системи та ринку інвестиційних ресурсів [3]. Водночас накопичувальні пенсійні системи не позбавлені недоліків, ключовими з яких є залежність майбутніх пенсійних виплат від стану фінансових ринків, результатів інвестиційної діяльності пенсійних фондів та наявності інструментів гарантування збереження вартості пенсійних накопичень.

Накопичувальна пенсійна система в чистому вигляді функціонує в Чилі, Мексиці й Казахстані. У більшості розвинених країн пенсійні системи являють собою комбінацію розподільчої та накопичувальної систем, тобто змішану пенсійна система [4].

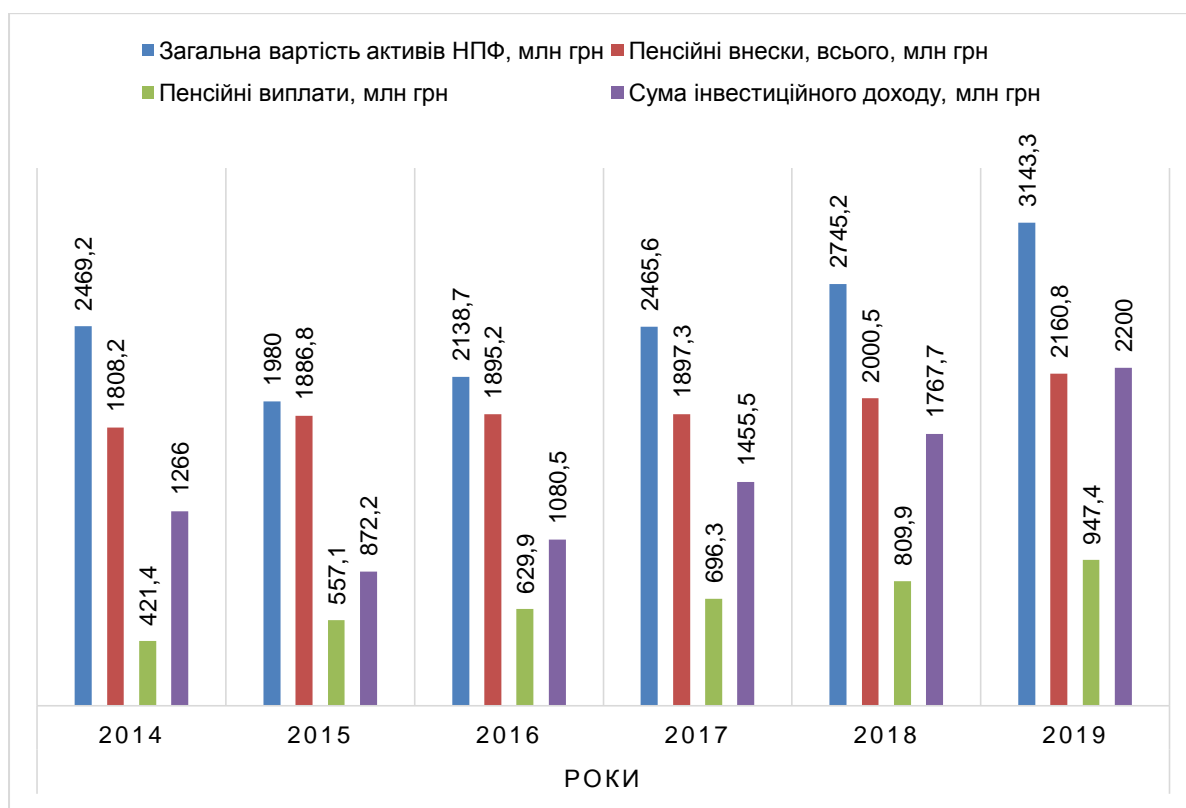
Порівняльний аналіз вітчизняної та закордонної практики становлення та розвитку пенсійних систем засвідчив їх подібність. Так, найбільш поширеною організаційною структурою системи пенсійного забезпечення є така, що передбачає наявність державної обов'язкової пенсії, професійні пенсії та накопичувальні програми. Особливості національних пенсійних систем проявляються через співвідношення вказаних складових, що залежить від макроекономічних умов, нормативно-правового забезпечення, інституційного середовища окремих країн.

Основою пенсійного забезпечення в Україні є солідарна система, яка реалізується на основі функціонування Пенсійного фонду України. Це дозволяє задовольняти мінімальні стандарти життя пенсіонерів, але не формує еквівалентного взаємозв'язку між розмірами пенсійних виплат та сплаченими пенсійними внесками. Таким чином, постає питання про необхідність модернізації структури пенсійної системи України та запровадження нових правил її функціонування. Більшість вітчизняних експертів з цього питання покладають надії на розвиток накопичувальної системи пенсійного забезпечення. Ідея для України не є новою, відповідна нормативно-правова база почала формуватися з 2003 року, але відчутного прогресу в цьому напрямі здобуто не було. Причин багато, але особливу увагу необхідно звернути на такі: відсутність надійних державних гарантій стійкості й добросовісності недержавних пенсійних фондів, недовіра громадян до страхової та банківської системи, звужений перелік надійних інструментів інвестування, висока ймовірність реалізації корупційних схем з розкрадання коштів недержавних пенсійних фондів (НПФ). Також звертають на себе увагу негативні тенденції у функціонуванні накопичувальних систем пенсійного забезпечення у низці країн Європейського Союзу, на досвід яких прийнято орієнтуватися в Україні. У декількох країнах Центральної та Східної Європи (Естонія, Латвія, Литва, Польща та Румунія) зменшили або заморозили розмір внесків до 2-го рівня пенсійної системи [5].

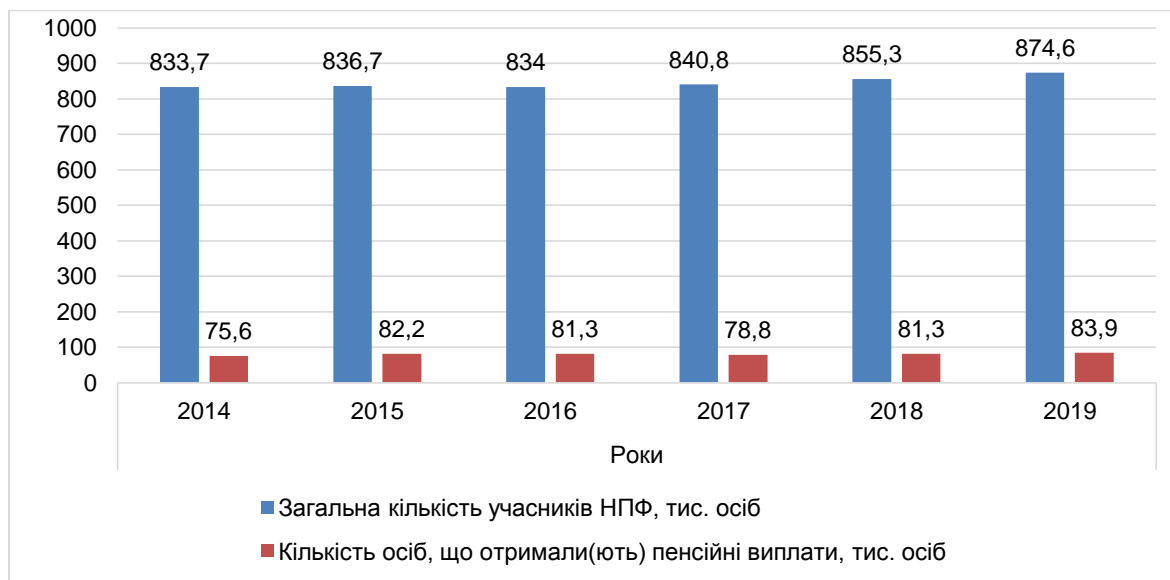
У реаліях сьогодення повноцінними фінансовими інститутами, що забезпечують можливість формування пенсійних накопичень громадян, є НПФ, функціонування яких відбувається відповідно до Закону України «Про недержавне пенсійне забезпечення». Станом на 31.12.2019 року в Державному реєстрі фінансових установ міститься інформація про 61 недержавний пенсійний фонд (НПФ) та 22 адміністратори НПФ. Діючі НПФ не досягли великих успіхів у залученні значної чисельності учасників. Результати діяльності недержавних пенсійних фондів охарактеризовано за допомогою сукупності показників, які наведені на (Рис. 1 та Рис. 2).

Станом на кінець 2019 року загальна вартість активів, що були сформовані НПФ, становила 3143,3 млн грн – це на 127,3 пункти вище, ніж у 2014 році. Зазначимо, що з огляду на період, за який відбулося зростання абсолютної вартості активів та рівень девальвації гривні, таке підвищення не можна оцінювати позитивно. Загальна кількість учасників збільшилась лише на 4 % і на кінець 2019 року дорівнювала 874,6 осіб. Структура пенсійних контрактів станом на кінець 2019 року така: з вкладниками – фізичними особами – 70,2 тис. шт.; з вкладниками фізичними особами-підприємцями – 0,1 тис. шт.; з вкладниками – юридичними особами – 6,8 тис. шт.

ФІНАНСИ. БАНКІВСЬКА СПРАВА ТА СТРАХУВАННЯ

Рис. 1. Динаміка основних показників діяльності НПФв Україні у 2014-2019 роках
Джерело: складено на основі даних [5]

Рис. 2. Динаміка показників охоплення населення України діяльністю НПФ у 2014-2019 роках
Джерело: складено на основі даних [5]

ФІНАНСИ. БАНКІВСЬКА СПРАВА ТА СТРАХУВАННЯ

Сукупно недержавними пенсійними фондами станом на кінець 2019 року було здійснено пенсійних виплат 83,9 тис. учасникам, що на 124,8 % більше, ніж у 2014 році. Також спостерігається суттєве зростання обсягів інвестиційного доходу (на 73,8 %), що свідчить про вдосконалення підходів до управління активами таких фондів.

В економіці України спостерігається значний дефіцит довгострокового інвестиційного ресурсу, що суттєво обмежує можливості її економічного піднесення. Важливо зазначити, що причинами відтоку зовнішніх інвестицій є нестабільність економічної та політичної ситуації в країні, високий рівень корупції, нестабільність законодавства на тлі невідповідної роботи судової гілки влади, відсутність надійних інструментів гарантування безпеки ведення бізнесу та повернення вкладених інвестиційних ресурсів. За цих умов необхідно зосередити увагу на пошуку механізмів самофінансування розвитку вітчизняної економіки, в тому числі й за участі таких фінансових інститутів, як недержавні пенсійні фонди.

Структуру напрямів інвестиційної активності НПФ, що діють на території України, можна охарактеризувати як консервативну (Табл. 1). Недержавні пенсійні фонди переважно інвестують у державні цінні папери (1443,50 млн грн, або 45,9 % станом на кінець 2019 року) та банківські депозити (1210,8 млн грн, або 38,5 %). Інвестиції в облігації українських підприємств дорівнюють 236,7 млн грн, або 7,5 %, в об'єкти нерухомості – 86,8 млн грн, або 2,8 %, та в акції українських та іноземних емітентів – 45,7 млн грн, або 1,5 %. Наведені дані дозволяють стверджувати, що внаслідок відсутності широкого переліку надійних інвестиційних інструментів та недорозвинутості вітчизняного фінансового ринку НПФ не відіграють помітної ролі в економічному піднесенні країни та розвитку мережі соціального захисту населення.

Результати проведеного аналізу тенденцій розвитку сфери недержавного пенсійного забезпечення засвідчують зростання більшості з наведених показників.

Таблиця 1

Напрями інвестування активів НПФ у 2016-2019 рр.

Активи	Од. виміру	Рік				Питома вага у 2019 р., (%)	Темп росту 2019/2016 рр. (%)
		2016	2017	2018	2019		
Грошові кошти, розміщені на вкладних банківських рахунках	млн грн	884,2	1083,3	985,5	1210,80	38,5	136,9
Цінні папери, дохід за якими гарантовано Кабінетом Міністрів України	млн грн	275,8	1004,90	1263,50	1443,50	45,9	523,4
Облігації підприємств, емітентами яких є резиденти України	млн грн	200,8	202,4	298,6	236,7	7,5	117,9
Акції українських емітентів	млн грн	15,7	11,3	43,8	42,7	1,4	272,0
Об'єкти нерухомості	млн грн	86	62,6	47,3	86,8	2,8	100,9
Банківські метали	млн грн	8,7	10,1	9,8	5	0,2	57,5
Кошти на поточному рахунку	млн грн	18,5	22,2	18,5	4,7	0,1	25,4
Активи не заборонені законодавством України	млн грн	22,3	24	26,2	26,2	0,8	117,5
Дебіторська заборгованість	млн грн	26,2	41,8	48,3	72,3	2,3	276,0
Акції іноземних емітентів	млн грн	0,5	3	3,7	3	0,1	600,0
Цінні папери, дохід за якими гарантовано Радою міністрів Автономної Республіки Крим, місцевими радами відповідно до законодавства	млн грн	0	0	0	11,6	0,4	*
Загальна вартість активів	млн грн	2138,7	2 465,6	2745,20	3143,30	100	14,5

Джерело: складено на основі даних [5]

ФІНАНСИ. БАНКІВСЬКА СПРАВА ТА СТРАХУВАННЯ

Водночас спостерігається низький рівень охоплення населення України системою недержавного пенсійного забезпечення, що свідчить про звужені темпи її розвитку та низьку ефективність.

Висновки та пропозиції. Старіння населення на тлі скорочення чисельності працюючого населення зумовлює потребу радикальної зміни підходів до організації пенсійного забезпечення в Україні. Пенсійні системи переважної більшості європейських країн базуються на поєднанні солідарної (фінансується за рахунок обов'язкових цільових внесків) та накопичувальної складової (добровільної та обов'язкової). Забезпечення стійкості державної пенсійної системи ґрунтується на зниженні середньої суми пенсії, виплачуваної на одну особу. Серед напрямів підвищення ефективності пенсійного забезпечення в Україні перспективними є наступні: підвищення пенсійного віку, вдосконалення механізмів індексації пенсій, запровадження системи гарантій реалізації пенсійних прав громадян. Накопичувальна система пенсійного забезпечення є дієвим напрямом фінансування майбутнього добробуту громадян пенсійного віку та тих, хто втратив працездатність, оскільки дозволить компенсувати втрачені доходи її учасників при досягненні пенсійного віку. Досягнення цільових орієнтирів розвитку цієї сфери можливе за умови розроблення та практичного впровадження сукупності заходів, спрямованих на активізацію її розвитку, які мають знайти своє відображення в державній стратегії реформування національної системи пенсійного забезпечення.

Список використаних джерел:

1. Прокопенко В. Ю. Пенсійне забезпечення: вітчизняна практика та зарубіжний досвід / В. Ю. Прокопенко, В. С. Міщенко // Вісник ХНАУ. Серія : Економічні науки. - 2018. - № 4. - С. 418-427.
2. Білоусов В. Огляд зарубіжного досвіду в сфері реформування системи пенсійного забезпечення. Перспективи для України / В. Білоусов // Україна: аспекти праці. - 2004. - № 3. - С. 39–45.
3. Петрушка О. Накопичувальна система державного пенсійного страхування: переваги та ризики запровадження в Україні / О. Петрушка // Світ фінансів. - 2015. - № 1. - С. 119-127. URL: <http://sf.wunu.edu.ua/index.php/sf/article/download/864/872>.
4. Махмудов, Х. З. Зарубіжний досвід формування пенсійного страхування в Україні [Електронний ресурс] / Х. З. Махмудов, В. В. Даценко. – Режим доступу: http://www.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/Vddfa/2011_1/Mahmudov.pdf.
5. Проект USAID «Трансформація фінансового сектору» [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://www.fst-ua.info/wp-content/uploads/2019/02/Mandatory-Retirement-Savings_Pillar-2_February2018_ua.pdf.
6. Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг : офіційний сайт. URL: <https://www.nfp.gov.ua>.

UDC 364.35

JEL Classification : J32

V. V. Vyhovska, Doctor of Economics,
Professor**TRENDS IN THE DEVELOPMENT OF ACCUMULATIVE PENSION PROVISIONS:
INTERNATIONAL AND DOMESTIC DIMENSION**

Abstract. *Identifying problems and rethinking approaches to the development of an effective pension system in Ukraine is an urgent task that requires a comprehensive analysis of the features of its functioning in Ukraine and the world.*

The functioning of the domestic pension system is accompanied by many problems, including imbalance in financial flows and a deficit of the Pension Fund of Ukraine, underdevelopment and lack of confidence in the accumulative pension provision on the part of the population. It is important to search for directions of modernization of the domestic pension system and its adaptation to modern conditions of economic development of the state.

The formation and development of the domestic pension system are highlighted in the scientific works of such scientists as N. Balaniuk, N. Bakhmach, O. Bobyr, V. Voskoboinikov, O. Kyrylenko, H. Kozak, A. Svyrydovska, V. Prokopenko, N. Tkachenko and others.

Research requires the peculiarities of the functioning of the domestic funded component of the pension system and positive experience in the development of such systems in foreign countries.

It is necessary to cover the mechanisms of pension provision in Ukraine, to characterize the international experience of such provision in order to determine strategic guidelines for the further improvement of the domestic pension system.

In this article, the author describes two main approaches to the formation of the structural structure of pension systems, which have become widespread in world practice, in particular: pay-as-you-go and funded. Their advantages and disadvantages

ФІНАНСИ. БАНКІВСЬКА СПРАВА ТА СТРАХУВАННЯ

are determined. A comprehensive assessment of the problems of modernization of the domestic pension system is provided. Proposals to activate accumulative pension provision in Ukraine are given.

The need for the development and practical implementation of a set of measures aimed at enhancing the development of the funded component of the pension system is pointed out.

Keywords: pension system; accumulative pension system; non-state pension funds; individual retirement plans; state guarantees; pension; investment assets; financial market.

References:

1. Prokopenko, V. Yu., Mishchenko, V. S. (2018). Pensiine zabezpechennia: vitchyzniana praktyka ta zarubizhnyi dosvid [Pension provision: domestic practice and foreign experience]. *Visnyk KhNAU. Serii: Ekonomichni nauky – Bulletin of KhNAU. Series: Economic Sciences*, 4, 418–427. <http://doi:10.31359/2312-3427-2018-4-418> [in Ukrainian].
2. Bilousov, V. (2004). Ohliad zarubizhnoho dosvidu v sferi reformuvannia systemy pensiinoho zabezpechennia. Perspektyvy dlia Ukrainy [Review of foreign experience in reforming the pension system. Prospects for Ukraine]. *Ukraina: aspekty pratsi – Ukraine: aspects of work*, 3, 39–45 [in Ukrainian].
3. Petrushka, O. (2015). Nakopychualna systema derzhavnoho pensiinoho strakhuvannia: perevahy ta ryzyky zaprovadzhenia v Ukraini [Accumulative system of state pension insurance: advantages and risks of introduction in Ukraine]. *Svit finansiv – The world of finance*, 1, 119–127. Retrieved from <http://sf.wunu.edu.ua/index.php/sf/article/download/864/872> [in Ukrainian].
4. Makhmudov, Kh. Z., Datsenko, V. V. (2011). Zarubizhnyi dosvid formuvannia pensiinoho strakhuvannia v Ukraini [Foreign experience in the formation of pension insurance in Ukraine]. [www.nbu.gov.ua](http://www.nbu.gov.ua/portal/Soc_Gum/Vddfa/2011_1/Mahmudov.pdf). Retrieved from http://www.nbu.gov.ua/portal/Soc_Gum/Vddfa/2011_1/Mahmudov.pdf [in Ukrainian].
5. Proekt USAID «Transformatsiia finansovoho sektoru» [USAID Financial Sector Transformation Project]. (2018). www.fst-ua.info. Retrieved from http://www.fst-ua.info/wp-content/uploads/2019/02/Mandatory-Retirement-Savings_Pillar-2_February2018_ua.pdf [in Ukrainian].
6. Natsionalna komisiia, shcho zdiisniuie derzhavne rehuliuвання u sferi ryнкiv finansovykh posluh [National Commission for State Regulation of Financial Services Markets]. nfp.gov.ua. Retrieved from <https://nfp.gov.ua/> [in Ukrainian].

Надійшла 14.10.2020

Бібліографічний опис для цитування:

Виговська В. В. Тенденції розвитку накопичувального пенсійного забезпечення: міжнародний та вітчизняний вимір. *Науковий вісник Полісся*. 2020. № 2 (21). С. 114–120.

**Виговська
Валентина Вікторівна**

доктор економічних наук, професор, професор кафедри фінансів, банківської справи та страхування, Національний університет «Чернігівська політехніка»;
<https://orcid.org/0000-0001-8632-9656>;
ResearcherID:D-5034-2015;
E-mail:vv.vygovska@gmail.com;

**Vyhovska
Valentina Viktorivna**

Doctor of Economics, Professor, Professor at the Department of Finance, Banking and Insurance, Chernihiv Polytechnic National University;
<https://orcid.org/0000-0001-8632-9656>;
ResearcherID:D-5034-2015;
E-mail:vv.vygovska@gmail.com.